

Prezentacje i wywiady

2020-01-28

Zatory płatnicze - z Tomaszem Chróстным, prezesem UOKiK, rozmawia Zdzisław Pisiński

Od 1 stycznia br. wszedł w życie pakiet ustaw w celu ograniczenia zatorów płatniczych. Jakie są jego główne założenia i jaką rolę przewidziano w nim dla UOKiK?

Wspomniana regulacja zmierza do ograniczenia zjawiska zatorów płatniczych poprzez skrócenie terminów zapłaty oraz zwiększenie dyscypliny płatniczej w obrocie gospodarczym. Podstawowym celem przyjętych rozwiązań jest ochrona mniejszych przedsiębiorców dostarczających towary lub świadczących usługi, których pozycja w transakcjach handlowych z dużymi kontrahentami jest słabsza. Zatory płatnicze, czyli nieterminowe wywiązywanie się z odroczonej płatności, to problem, który dotyka ok. 80-90% polskich firm. Brak terminowej zapłaty za towary lub usługi generuje szereg negatywnych konsekwencji, w szczególności zagraża płynności finansowej przedsiębiorców oraz zwiększa ich koszt kapitału.

Jedną z najważniejszych zmian jest skrócenie terminów płatności i możliwość nakładania kar finansowych na istotnych sprawców zatorów płatniczych. W przypadku transakcji, w których na pieniądze czekają mikro-, małe lub średnie firmy, a ich dłużnikiem jest duży kontrahent, termin płatności nie może przekroczyć 60 dni. Zwiększona została też wysokość odsetek za nieterminowe płacone za towary lub usługi. Kredytowanie swojej działalności kosztem mniejszych partnerów handlowych ma być nie tyle droższe, ile wręcz nieopłacalne.

UOKiK będzie prowadził postępowania w sprawie nadmiernego opóźniania się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych i nakładał kary finansowe w ramach decyzji administracyjnej. W myśl zapisów ustawy będziemy reagować w przypadku podmiotów, których suma zaległych świadczeń pieniężnych przedsiębiorcy w ciągu 3 kolejnych miesięcy wyniesie co najmniej 5 mln zł w latach 2020-2021, i co najmniej 2 mln zł w późniejszych latach. Wysokość kary będzie obliczana według wzoru na podstawie

wartości opóźnionych świadczeń i okresu opóźnienia z zastosowaniem stawki odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych. Co szczególnie ważne, Urząd ma prawo odstąpić od wymierzenia kary względem podmiotów, które we wskazanym okresie nie były w stanie płacić innym, gdyż same nie otrzymały należności za swoją pracę. To nie kary są tutaj najważniejsze, a zmiana postaw przedsiębiorców. Zależy nam na odejściu od praktyk finansowania własnej działalności kosztem dostawców – użytkownik kapitału powinien ponosić sprawiedliwy koszt finansowy z tego tytułu, zaś właściciel kapitału dysponować prawem do swobodnego dysponowania nim i czerpania z tego tytułu naturalnych korzyści ekonomicznych. Zatory płatnicze narastają w łańcuchu dostaw, przez co najbardziej poszkodowani ekonomicznie są mali i średni przedsiębiorcy oraz ich pracownicy, którzy absorbują ciężar finansowania dużych graczy rynkowych. Nasze działania na poziomie większych przedsiębiorców doprowadzą w ostatecznym rachunku do ograniczenia skali tego negatywnego zjawiska w mikro-, małych i średnich przedsiębiorstwach, które otrzymają zapłatę za usługi czy dostawy w krótszym czasie. To się nie stanie w ciągu jednego dnia czy jednego miesiąca – to proces kilkuletni aby efekty zmian systemowych zostały utrwalone na poziomie całej gospodarki.

Dlaczego UOKiK będzie zajmował się zatorami płatniczymi? Jak zatory płatnicze wpływają na zachwianie równowagi konkurencyjnej?

Ochrona konkurencji – priorytet działalności Urzędu - wymaga zwalczania niedoskonałości rynku oraz przywracania pożądanego warunków umożliwiających uczciwą i zdrową konkurencję pomiędzy przedsiębiorcami. Zatory płatnicze do tej pory zakłócały ten stan poprzez nadmierne przerzucenie kosztów i ryzyka finansowania działalności dużych podmiotów gospodarczych na mniejszych przedsiębiorców. Duży przedsiębiorca zamiast spłacić swoje zobowiązania w terminie, traktował je jako tańszą formę kapitału obrotowego. Zdawał sobie przy tym sprawę, że jeśli miał do czynienia z mniejszym przedsiębiorcą uzależnionym od tego kontraktu, to mógł sobie na taką praktykę bezkarnie pozwolić, przetrzymując płatność na kilkadziesiąt czy kilkaset dni. W przypadku dostawców dotkniętych zatorami płatniczymi dochodziło do przerzucania zatorów na ich kontrahentów, zwiększało koszty prowadzenia działalności, pogarszało płynność finansową, wymuszało ograniczenie zatrudnienia czy inwestycji, a w skrajnych przypadkach mogło doprowadzić do jego upadłości.

UOKiK ma 30-letnie doświadczenie w prowadzeniu postępowań w sprawach, w których słabszy podmiot pada ofiarą nieuczciwych praktyk silniejszych uczestników rynku. W relacjach pomiędzy przedsiębiorcami możemy w takich sytuacjach wkroczyć w przypadku nadużywania pozycji dominującej przez jednego z nich, a od niedawna także w sytuacji nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej w branży rolno-spożywczej. W tym ostatnim przypadku większość dotychczasowych spraw dotyczyła zbyt długich terminów płatności. Nowe kompetencje to również nowe uprawnienia, łącznie z dostępem do tajemnicy skarbowej i transakcji w sektorze bankowym. To dla nas ważny etap w kierunku wzmocnienia analityki finansowej, transakcyjnej i biznesowej, wykorzystania big data w zadaniach Urzędu oraz podniesienia efektywności Urzędu.

Czy zatory to tylko problem MŚP? Jakich branż dotyczą najczęściej?

Najbardziej uciążliwe są dla małych i średnich przedsiębiorców, jednak firmy, które nie mogą się doczekać uregulowania należności występują w różnych branżach i są różnej wielkości. Wielokrotnie podkreśla się, że wpływ zatorów płatniczych jest porównywalny do kuli śnieżnej czy domina – i tym samym raz wprawiony w ruch w jednym punkcie łańcucha dostaw rozprzestrzenia się na współpracujące przedsiębiorstwa. Na pewno skala nieterminowego regulowania wierzytelności w poszczególnych branżach zależy od wielu czynników, np.: struktury rynku, stabilności branży, koniunktury, otoczenia prawnego, ale

także pewnych przyzwyczajęń czy uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. W praktyce, zatory płatnicze stały się problemem całej gospodarki - są one jednym z wielu elementów układanki wpływających na jej tempo rozwoju - choć wiele analiz wskazuje kilka branż szczególnie się z tym borykających, np.: rolno-spożywcza, budowlaną, telekomunikacyjną, stalową, meblową.

Jak ocenia Pan w tym zakresie praktyki firm windykacyjnych?

Firmy zajmujące się windykacją B2B dochodzą roszczeń powstałych pomiędzy podmiotami w obrocie gospodarczym. Są częścią mechanizmu wolnorynkowego, który ma przeciwdziałać opóźnieniom w płatnościach i je niwelować. Firma oczekująca wiele miesięcy na odzyskanie należności może skorzystać z różnych możliwości prawnych zobowiązania dłużnika do zapłaty wierzytelności. Niezależnie od działań podejmowanych przez UOKiK w ramach ustawy o ograniczaniu zatorów płatniczych, przedsiębiorcy nadal powinni korzystać z cywilnej drogi dochodzenia swoich roszczeń, w tym – jeśli uznają to za stosowne - również przy pomocy działających na rynku firm windykacyjnych. Nowe narzędzia i kompetencje uzupełniają istniejące mechanizmy wsparcia sprawnego obrotu gospodarczego.

W tym kontekście chciałbym jednak zwrócić uwagę na mnogość stosowanych przez firmy windykacyjne praktyk, w tym również występowanie nieuczciwych praktyk rynkowych oraz naruszających interesy konsumentów. Przyglądamy się także tym działaniom, aby przeciwdziałać tym praktykom zgodnie z delegacją ustawową.

Jak będzie przebiegała praca UOKiK w zakresie ograniczania zatorów gospodarczych? Jakie będą procedury zgłaszania i reagowania?

Przede wszystkim chciałbym podkreślić ogromną rolę, jaką w pracy UOKiK będą pełnić dane przekazywane przez Krajową Administrację Skarbową (KAS), dotyczące prawdopodobieństwa wystąpienia opóźnień w spełnianiu przez przedsiębiorców świadczeń pieniężnych wynikających z faktur. To jest projekt, który jest realizowany wspólnie z Ministerstwem Finansów – całkowicie przeobrażający zakres wykorzystywanych przez Urząd danych.

Podjęcie działań przez UOKiK i wszczęcie postępowania następuje z urzędu po przeprowadzeniu przez nas stosownej analizy posiadanych danych i informacji. W toku postępowania badane będą świadczenia pieniężne niespełnione lub spełnione po terminie we wskazanym okresie. To właśnie analityka będzie podstawowym narzędziem określającym zasadność wszczęcia postępowania oraz prowadzenia go w kierunku eliminacji zatoru płatniczego. Czekamy także na sygnały o opóźnieniach, które mogą stanowić podstawę rozpoczęcia naszych działań względem przedsiębiorców pod warunkiem, iż spełnią oni kryteria ustawowe umożliwiające nam wszczęcie postępowania. Jednocześnie proszę zauważyć, iż działania Urzędu w zakresie ograniczania zatorów płatniczych w myśl ustawy mogą dotyczyć wyłącznie transakcji handlowych zawartych od 1 stycznia 2020 r. oraz świadczeń pieniężnych, które stały się wymagalne po tym dniu.

Z jakimi instytucjami UOKiK będzie współpracował w tym zakresie? Z jakich narzędzi administracyjnych (IT?) będzie mógł skorzystać?

Ograniczenie zjawiska zatorów i poprawa płynności finansowej polskich przedsiębiorstw wymaga współpracy pomiędzy różnymi instytucjami. Przede wszystkim będziemy mogli liczyć na wsparcie KAS –

w zakresie informacji o prawdopodobieństwie wystąpienia opóźnień w spełnianiu przez przedsiębiorców świadczeń pieniężnych, czy też danych dotyczących faktur konkretnego przedsiębiorcy, wynikających z JPK-VAT. Także dane z systemu bankowego będą użytecznym źródłem informacji nie tylko o zatorach płatniczych, ale również o innych rozliczeniach i relacjach pomiędzy różnymi podmiotami.

Dzięki rozwojowi analityki i systemom *business intelligence* będziemy mogli sprawnie typować przedsiębiorców, powodujących zatory płatnicze. Moją ambicją jest stworzenie kilku funkcjonalności dedykowanych wyłącznie do tego projektu - pracujemy w UOKiK nad rozwiązaniami informatycznymi, które pozwolą nam sprawnie zarządzać tymi procesami. To wiedza i dane, które zamierzamy wykorzystywać w przyszłości w dużo szerszym zakresie, w tym w postępowaniach dotyczących zmów przetargowych czy w zakresie nieuczciwych praktyk rynkowych.

Jakich nakładów będzie wymagało wykonanie nowych zadań Urzędu w tym zakresie? Ile osób będzie zatrudnionych?

Docelowo przewidujemy zatrudnienie ok. 100 osób, które będą tworzyć zupełnie nowy pion w UOKiK. Procesy rekrutacyjne ruszyły już w ubiegłym roku i jesteśmy w trakcie wielu naborów – budżet na ten cel zyskaliśmy 1 stycznia 2020 r. Szukamy osób o różnych profilach i kompetencjach: od radców prawnych, osób doświadczonych w prowadzeniu postępowań, aż po osoby biegłe w finansach i rachunkowości, analityków danych i specjalistów IT. Szukamy wysokiej klasy specjalistów, przede wszystkim o kompetencjach analitycznych, umysły ściśle z silnym fundamentem biznesowym. Nowe obszary pozwalają nam podnieść efektywność Urzędu - z korzyścią dla przedsiębiorców i dla rynku.

Dziękuję za rozmowę!

Wywiad został opublikowany w: "Paliwa Płynne" 1,2,3/2020

Źródło:

<https://paliwa.pl/paliwa-plynne/czytelnia/prezentacje-i-wywiady/zatory-platnicze-z-tomaszem-chrostonym-prezesem-uokik-rozmawia-zdzislaw-pisinski-18506>